

ABONAMENTUL:
 Pe un an . 28.— Cor.
 Pe jumătate an 14.— „
 Pe 3 luni . . . 7.— „
 Pe o lună . . . 2.40 „
 Pentru România și
 străinătate:
 Pe un an . . 40.— franci.
 Telefon
 pentru oraș și interurban
 Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACTIA
 și ADMINISTRATIA
 Strada Zrinyi Nr.1/a

INSERTIUNILE
 se primesc la admini-
 stratie.

Mulțumite publice și Lee
 deschis costă șirul 20 fil.
 Manuscriptele nu se in-
 napoiază.

„Erdélyi ezredék“

Arad, 27 August.

Incepe să se facă lumină... Comanda su-
 premă a armatei austro-ungare ține să pre-
 cizeze tot mai limpede de un timp încoace *cui*
 se datoresc anume învingeri de deosebită
 greutate și să le stabilizeze importanța. Sunt
 câteva luni decând în comunicatele locoten-
 ent-mareșalului Höfer se specificau faptele
 strălucite de arme ale Croaților. Îndeosebi cu
 începutul lui August, la un an deci după isbuc-
 nirea războiului în care timp s'a mai uman-
 zat spiritul de tratament față de naționalități
 și s'a încercat să se șteargă anume rancune
 vechi, se găesc cât de des în comunicatele
 hōferiane note despre eroicele isprăvi ale
 acelor *erdélyi ezredék*, regimente ale Ardea-
 lului. Incepe să se spuie pe nume vitejilor cari
 constituiesc majoritatea acestor regimente, vi-
 teji de-o calitate atât de superioară militară.

O inițiativă justă cu efecte reale, pentru că
 satisface o dorință unanimă a națiunilor mo-
 narhiei de a se da, adecă, fiecăreia ce i se
 cuvine în raport cu spiritul de jertfă de care
 e capabilă și să nu se permită ca unele să aibă
 monopolul gloriei. O inițiativă umană în cer-
 curile comandai supreme cari s'au convins că
 reprezentanții sângelui diferitelor popoare din
 monarhie luptă acolo pe fronturi cu impulsii-
 nile sufletului lor național. Acești reprezin-
 tanți cu fiecare pas și fiecare faptă tradează
 caracterele specifice ale rasei, se manife-
 stează cu aptitudinile, destoiniciile înăscute,
 moștenite.

Este deci inițiativa militară care con-

gruiază cu manifestele Majestății Sale mo-
 narhului prin cari s'a adresat *națiunilor sale*
 să nu pregete a-și trimite fiii sub arme. Stă-
 ruiam nu demult asupra binecuvântatei domnii
 a Majestății Sale din cele trei decenii de după
 patruzece și opt, când prin inițiative dela tron
 s'au pus temelii de organizații autonome. Spi-
 ritul acestor inițiative îl vedem reînviat în
 cele câteva comunicate hōferiane, și n'am vrea
 să se rămâie aci Anume temeri trebuie se
 spulberate din cap de loc.

Inițiativa hōferiană congruiază cu spiritul
 mișcărilor politice românești ca să nu amin-
 tim și mișcările celorlalte naționalități. Duhul
 mișcărilor politice la noi totdeauna a fost in-
 spirat din sentiment de justeță. Nu s'a cerut
 să se revindece decât ce este necesar pentru
 asigurarea existenței naționale, nu s'a tins
 să se jignească mândria legitimă a altui po-
 por, nu s'au răscolit ambiții politice deșerte
 și nu s'au făcut încercări subversive, de sub-
 minare a statului. S'a pretins numai mediul,
 atmosfera politică prielnică, indispensabilă
 pentru dezvoltarea facultăților, caracteristi-
 celor de rassă cu cari este înzestrat de natură
 sufletul românesc, deci exercitarea sfintelor
 drepturi de viață națională pe gila strămo-
 șească.

Odată Höfer a lansat în publicitatea mare
 pe care o conduce informația că Românii re-
 gimentelor ardelene au avut forța de inițiativă
 la cucerirea cetății Ivangorodului. Aceste *er-
 délyi ezredék* sunt în majoritate absolută con-
 stituite de Români. Iar acești Români n'au
 plecat pe fronturi cu alt suflet decât cel mo-
 ștenit dela moși-strămoșii lor, ei nu-și pot
 improviza un suflet nou, cu avânturi infiltrate
 ocazional de vre-o poruncă ori de sabia agi-

tată în aer a vre-unui ofițer. Insușirile eroice
 sunt țesute acolo în structura nervilor...

Seria de cuceriri pe mijlocul liniei prime
 de fortărețe rusești când s'a pornit viguroasa
 ofensivă de către armatele centrale germano-
 austro-ungare au început-o vitejii celor cinci
 regimente ardelene cari au asaltat Ivango-
 rodul, între ele gloriosul regiment 50 a reușit
 să fâlfâie întâiu steagul victorios. Sunt tot
 mai dese notele prizărite despre egal de mari
 jertfe pe cari le prestează pe frontul italian
 batalioanele acelorași regimente ardelene, dar
 în comunicatele hōferiane de pe acel front
 încă n'am dat de *erdélyi ezredék*...

Se dau astfel dovezi de cădere, pentru a
 face imposibilă o veche mentalitate care pre-
 tinde că înflorirea statelor poliglote ar fi con-
 diționată de unitatea sufletească pe ruinele
 caracteristicilor naționale. Poate exista însă
 o unitate sufletească, singura legitimă, ade-
 vărată, tocmai printr'o eflorescență a acestor
 caracteristici. Elveția prezintă modelul. Ger-
 manul din Zürich, Francezul din Geneva și
 Italianul din Lugano nu încetează să fie fie-
 care cu suflet cât mai genuin german, fran-
 cez, italian în acelaș timp fiind ireproșabil *pa-
 triot elvețian* și de-o cultură superioară indi-
 ferent de atitudinile și situațiile interne ale
 celor trei puteri ce-i înconjură...

În campania germano-austro-ungară Ro-
 mânii constituiesc elementul rezoluției, iniția-
 tivei. Adeseori ei sunt avalanșa care an-
 trenează în avântul ei și regimintele străine
 mai puțin înzestrate cu aceste forțe morale.
 Nu este deci surprinzătoare intențita atenție
 cu care urmăresc conducătorii armatei rezul-
 tatele obținute de elementul românesc. De
 câteori ofițerii desvâliau în fața soldaților ro-

SONET.

„Mălcuță dragă, spusu-ne-a 'mpăratul,
 Că pân'or prinde frunzele să cadă
 Sfârșit va fi războiul ș'o să-și vadă
 Ostașii iarăș vetrele și satul...”

Zăcură 'n drumuri frunzele grămadă,
 Dar n'a venit în toamnă-atunci băiatul.
 S'a'nțins apoi de-alungul și de-alatul
 Câmpilor giulgiu neted de zăpadă.

S-au dat din nou copacii 'n primăvară —
 Și-l așteptă stând singură 'n chillie
 Măicuța lui în fiecare sară.

S-acum... acum e frunza arămie,
 Cădea-va lin și blând pe drumuri iară
 — El n'a venit și nici n'o să mai vie.

ECATERINA PITIȘ.

A. COTRUS:

Sărbătoarea Morții.

(Versuri. Arad, 1915, Tipografia „Concordia”
 societate pe acții. 62 pp. Prețul 1.50 cor.)

După un an și mai bine dela isbucnirea cum-
 plitului război mondial, apare al doilea volu-
 maș — cel dintâi a fost al dlui Al. Ciura — în
 care un scriitor al nostru își descoperă con-
 feșiile lui, în fața măcelului. Sunt pagini, cari
 în afară de valoarea lor literară, au și o valoare
documentară, fixând în versuri sbuciumările, ce
 sguodie lumea întreagă, și, în particular, și nea-
 mul nostru.

Aveam până mai ieri-alaltăieri o literatură
 destul de mult promițătoare în Ardeal; aveam
 două reviste literare bine redactate, cu mii de
 abonați și zeci de mii de cetitori (la noi e obi-
 ceul să împrumuți totdeauna dela *altii* revis-
 tele și volumele românești; pe cele străine le
 cumperi singur!) și ne-am pomenit, că suflul
 războiului ne-a împrăștiat mica noastră repu-
 blică literară, ca pe un stol de paseri speriate.

Scriitorii noștri s'au instrăinat, în cea mai
 mare parte; revistele noastre „Luceafărul” și
 „Cosânzeana” și-au sistat apariția. Literatura
 ardeleană azi tângeste, deși eu cred că cu for-

țele literare ce ne-au mai rămas acasă, s'ar pu-
 tea redacta o bună revistă literară ilustrată, pen-
 tru familiile noastre, cari ori ce s'ar zice —
 simțesc din ce în ce mai mult lipsa scrisului ro-
 mânesc. E o rușine (s'a mai spus odată vorba
 asta în coloanele acestei foi) că un popor de 4
 milioane să nu aibă măcar o revistă literară, în
 aceste vremuri de uriașe sfortări și netăgăduite
 prefaceri...

Toată opera literară pornită la noi în 1902,
 când s'a întemeiat „Luceafărul”, începe a se
 distrama... și firul întrerupt odată, cu greu se
 va putea înigheba mai târziu. Revistele ungu-
 rești își urmează apariția cu regularitatea de
 pe vremurile pașnice; mai mult, apar chiar cu
 un material neasămănat mai variat. Au până
 acum o întreagă literatură de război — zeci
 și zeci de volume — ce se desfac cu o celeritate,
 ce te uimește. Unde mai pui nenumăratele cli-
 șee de pe câmpul de luptă, cari ating adese re-
 cordul artistic al artei fotografice!

La noi nu s'a făcut nimic sub acest raport și
 cred că nici apelul inimos al dnei *M. Baiulescu*
 și nici acela lansat de „Asociațiune” nu va avea
 vr'un rezultat deplin, câtă vreme nu avem o
 revistă literară, care prin publicarea succesivă
 a clișeeilor, să țină deapaururi trează atenția pu-
 blicului nostru asupra *eroilor români* ce au că-
 zut pe câmpul de luptă, s'au au fost decorați,
 distingându-se prin vitejia lor, preamărită, în

Numărul popular pe 1 an 4 cor.

Prețul unui exemplar 10 fileri.

Numărul popular pe 1/2 2 coroane

mâni importanța cuceririi vre-unui punct strategic aceștia n'au stat la târguieți, ci cu spiritul lor aprins porniau imediat să obțină rezultatul pe prețul oricăror jefte. Este ușor de înțeles că voinicii sunt mai ușor transportați de câte ori li se vorbește în limba națiunii, de câte ori observă truda ofițerilor de a le învăța și graiul lor. Ofițerimea străină care din cap de loc a avut prudența să învețe limba voinicilor va ști să facă mărturisiri prețioase despre importanța limbii naționale...

Erdélyi ezredék, regimente ale Ardealului, regimente de viteji! Sângele vostru îngrășe din abundență atâtea câmpuri de război! Ci voi nu vă întrebați de ce curge, nu cântăriți greutatea victoriilor câștigate prin răzările șururilor voastre! Voi desfășurați în fața lumii întregi strălucitoarele însușiri ale sufletului românesc, vă aruncați în lupte cu impulsivitatea și energiile rasei voastre!

Ci voi nu întrebați, nu vă plângeți nimănui: pe cine ați lăsat cu suflet stins la vetele voastre, înăbușiți lacrimile, ascundeți durerile cu un eroism fără egal. O singură tîntă aveți: să luptați cum știți mai bine! Prin vitejiile voastre aoreolați de glorie coroana „împărătească” și prestigiul țării.

Și nu vă dați seama, voi, *erdélyi ezredék*, cari colaborați pe frontul răsăritean al Poloniei mână în mână cu ostașii lui Wilhelm, vă înfrățiți vitejia cu a lor, ce lozincă îi călăuzește pe acești camarazi ai voștri Știți ce cer ei? *Place au soleil!*... Dela o margine a Germaniei până la cealaltă Germanul tuturor straturilor sociale cere acest *place au soleil*, vrea să-l câștige cu armele! Ostașii lui Wilhelm vreau să deschidă zări largi viitorului german, să

alunge norii cari se îngrămădiseră, se zice, amenințatori la Răsărit și Apus.

Și voi ajutați să isbutiască Germanii, cu toată flacăra sufletului vostru. *Place au soleil!* Fascinezi până departe..

Erdélyi ezredék... Place au soleil.

(I. C.)

Eroul căpitan Ioan Goșa.

(Schită biografică.)

Cine a fost acest tânăr viteaz, plin de avânt și de conștiințozitate — de virtuți militare, — s'a putut vedea și din cele scrise până acum, în coloanele acestui ziar. Insușirile rare ale personalităților sale; calitățile nobile ale sufletului; curajul și destoinicia dovedită pe câmpul de luptă și mult lăudată de comandantii săi, cer și merită o cunoaștere mai apropiată.

Ofițerul Goșa, nu s'a lăsat ca mulți alții, să fie înecat de valurile străine ale diferitelor societăți și petreceri orașenești. Îndeplinindu-și cu sfințenie cerințele slujbelor militare, nu se sfia, ci se ținea mândru de viața sa românească și în fața superiorităților mai înalte. Lua în apărare interesele drepte ale soldaților români. Iubia și era iubit și mult stimat de ei. În corespondența sa nu uita să spună cu fală, că „eu am 45 de feciori numai români (Moți)!”.

Orându-i la regimente din centre românești, nu înceta a se interesa și a căuta societatea românească.

Intrucât îi era numai cu puțină, se năzuia a lua parte activă la viața socială românească. Prin conduita sa sinceră și corectă, și-a apropiat și să câștige inimile tuturor cunoscuților.

Numai astfel se pot explica și înțelege, paginile frumoase, rugăciunile sfinte ale parastaselor, înălțate întru amintirea lui, în bisericile dela Arad și Brașov.

Căpitanul Goșa s'a născut în Săliște, în primăvara anului 1884, în 8 Aprilie, dintr-o familie fruntasă de țaran. Termină clasele primare în comuna natală. Părinții lui, ca cei mai mulți dintre mărgineni, trimis și ei băiatul lor la școala mare din Sibiu. Nu cu gândul să-l facă domn, ci după cum au fost trimiși aproape toți fiii țaranilor sălișteni: „ca să învețe puțină limbă nemțească și ungurească”. Inscris la școala reală evanghelică din Sibiu, isprăvește cu bun succes cele 4 clase.

Anii copilăriei, îi petrecem împreună. Îi plăcea de mic „cătanele”, îndeosebi ofiterii. Deja din a doua clasă reală visa după sabie. În povestirea noastră plină de fantazie și de planuri copilărești, adeseori zicea: „eu de urmez mai departe cu învățătura, numai ofițer mă fac”.

În temelul progresului dovedit în cei 4 ani de școală înaltă, părinții se hotărăsc, să-l lase să termine 8 clase.

lira erotică de mai nainte, pentru alte cântece, potrivite cu zilele grele de azi.

În douăzeci de poezii, atinge coarde profunde, ce vibrează în sufletul multimei, reușind mai de multe ori, să atingă înălțimi artistice. „Geamurile sângerii” ne prezintă războiul în tabloul unui incendiu uriaș, ce se resfrânge la geamurile poetului.

Ard case, șuri, jirezi de fân și paie
În groaznicul incendiului Vezuviu
Aleargă flăcările ca un fluviu
Și-un biet popor de-avuturi îl despoaie...
Aleargă flăcările 'ngrozitor,
Aleargă,
Fug flăcările 'ntr'una, fără frâu
Și ard hambare aurii de grâu
Și'n pocnete, porumbu'n poduri arde...
— — — — —
Fug oamenii, — o turmă de strigoii —
Trezii din somn de focu 'ngrozitor
Și fugăriți din paturile lor...
Și crește focul atâțat mereu,
Iar tunurile durdue din greu,
Lăsând pe cele drumuri lăcrământ,
Un biet popor sdrențos, murdar, flământ...

Versul curge pretutindeni cu aceeași claritate, stingenit abia în două locuri de mici poticniri de ritm (Pag. 29 și 59: „Dată de Moarte” și „Stinsă-i lampa ta în astă seară”) sau de ima-

—Eroul de apoi, dorea însă cu totzadinsul să intre în școala de cadeți.

Se naște o mică neînțelegere între tată și fiu. Dorința bătrânului părinte era, pregătirea pentru o carieră, cu a cărei diplomă să poată rămânea în comună — în sinul familiei. Ca unul, care deasemeni a fost învrednicit să ia parte activă la războiul anului 1859, ce l'a avut monarhia noastră cu Italienii, cunoștea toate greutățile vieții militare, mai ales în vreme de război. Înzadaf le spune însă simțimentelor aprinse de dragoste militară, ale fiului lui — rămâne neînduplecat: „el numai cântă se dorește, altceva nu”.

Această neascultare, nu s'ar putea nicidecum presupune, că fiul Ioan, o ar fi făcut-o din nepăsare sau chiar din încăpăținare. Reiese și din unele scrisori ulterioare. El era un băiat nevinovat. Avea o inimă bună și miloasă. Ochi mari, aprinși de violiune. Un caracter întotdeauna hotărât și statornic, de adevărat militar, ce avea să devină. O seriozitate sfioasă și timidă, puțin surizătoare, transpira din întreg sufletul lui și-l caracteriza. Ingrijitor întotdeauna, să nu supere sau să facă cuiuă vre-un rău, — și de se întâmpla totuș, atunci zile de-arându-l era neliniștit, nu înceta de a-și reaminti greșeala, de-a arăta pricina, și de a-și cere scuze. Așa l'am cunoscut de băiat, așa a fost în întreaga lui viață încă tânăr și „netrăită”.

Fiind o astfel de fire blândă și cumpănitoare, — gata întotdeauna a cugeta și a face numai ce e bine și folositor, a rămas atât pentru iubiiții lui părinți, cari n'au mai ajuns să vadă deslegarea tainei, — cât și pentru surorii, neamuri și prieteni, un lucru de neînțeles, cum a putut trece el, băiatul cel bun și cuminte cu neascultare peste dorința părinților?!

A trebuit să vină războiul, ca să deslege taina și să descopere în întreaga lor putere darurile și talentele de militar înăscut — virtuți a căror vibrare clocotitoare el le simțea încă în sufletul său de copil, și conștiința de ele, de chemarea curată a dedicării unei carierei aflate și corespunzătoare, se vede silite, deși poate cu oarecare neliniște a trece chiar și peste voința părintească. A simțit înclinările personalității sale, — din modestie însă nu se laudă, nu le spune nimănui, atât ca băiat, cât și ca ofițer. Lasă în schimb să vorbească istețimea faptelor, după cum se va vedea din actele oficiale de mai jos, emanate dela cele mai competente foruri militare în semn de recunoștință și distincție, atât în vremuri pacifice, cât și în cele ale războiului, pentru a preamări înțelepciunea, zelul și destoinicia dovedită cu belșug în toate acțiunile sale.

Școala de cadeți din Sibiu, o absolvă cu foarte bun succes, ca stipendist al fundației Gozdu încă din anul prim, cu suma de 400 cor. În toate cursurile era sortit între cei dintâi elevi.

Ca subofițer, după o scurtă vreme petrecută în Sibiu, e împărțit la Reg. 33 din Arad, unde petrece 8 ani de zile. Intrucât a știut să câștige simpatia societății românești aradane, cât a fost de iubit de cărtură-

gini nepotrivite („Soarele brutal”, pag. 20; „o neînțeleasă spaimă” pag. 22; „cu nesiguri pași”, pag. 37; îmi torturează teasta”, pag. 60).

Nu-mi convin nici expresiile „geamurile sângerii” (deși Odobescu pomenește de „lespezi de marmură sângerie”) nici „perdele rubinii”, căci mi se par căutate.

Am permis rezervele de mai sus, căci în afară de ele, nu am decât cuvinte de laudă pentru versurile dlui A. Cotruș.

În cele 62 de pagini ale volumului am aflat versuri de talent — și asta e lucrul de căpetenie — și am aflat *idei*.

Iată cum vede poetul nostru *trenurile*:

Plecară-atunci superbele armate
Și duc și astăzi lupte blestemate,
Plecară-atunci cu cântecele lor
Și-acum le-au dus, le-aduc cu acelaș zor
Nepăsătoare trenuri,
Ce fac la gări acelaș scurt popas
Și lasă-acasă tot ce-a mai rămas:
Armii de orbi, de schiopi, de surzi, de ciungi,
Ce-i duc pe târgi, ori în convoiuri lungi,
Pe-aceeaș tristă, neschimbată cale,
Spre casă ori spre albele spitale...

Tunurile iau înfățișarea unor monștri (pag. 23):

atâtea rânduri și de marile ziare străine. De câte-ori trec cu ochii peste „galeria eroilor” — morți sau vii — din revistele străine, mă cuprind un adânc sentiment de rușine, când nu dau de nici o fotografie a unui român și când chiar eroi de ai noștri, ca vice-colonelul *Daniil Papp* sunt prezentați deadreptul ca odrasle ungurești.

O foaie literară ar avea datoria să răspândească chipurile și amintirea vitejilor noștri, așa cum începuse, așa de frumos, „Cosânzeana”, în numerii ei din urmă.

Cu puterile de aici — repet — această revistă literară s'ar putea redacta; rămâne numai ca un Mecenat, sau un om de inimă, să ia în mână rezolvirea greutăților materiale ale începutului.

Cei câțiva scriitori ce ne-au mai rămas, s'ar îngriji de redactarea ei. Cât pentru scriitorii cari au trecut granița — mă voiu ocupa de ei, cu alt prilej. Fie-mi permis să spun de data asta numai trei vorbe: *Rău au făcut*. Scriitorii, cari stau la postul de onoare pe vremuri liniștite, nu-l pot părăsi nici pe vremurile grele, când lumea are mult mai mare lipsă de cuvântul lor de îndrumare sau de mângâiere!

D. A. Cotruș și-a îndeplinit, sub acest raport, datoria, rămânând acasă și instrumându-și

riema alea
lipsia din
cuvintele
decedatulu
ziar. Dease
a lua part
toți cărtur

„Arădar
între cari
pe ambițio
mân, pe un
țății româ

Cei din
câmpul de
românesc,
aflat de c
pomenire.

Ca ofițer
Cercetează
mișoara și

Iar cu
succes exa
exprimă, p
militară, în
2 ani. Pen
câmpul de
învățătura
răpăitului
duc deodat

practică —
mai înfioră
de bine și
a căror co
mai trebuia
distincție p
vedită de a
dul ofițerilor
din „statul

Dar să
faptele mă
atestare, di
trei:

128. Inf. B
Res No. 51

Oberleu
der Zeit vor
des Genera
Inf. Brigad
128. Inf. B

Oberleu
chen diens
ten Situat
ausgezeich
durch sein

C

C

C

S

S

S

S

S

S

R

R

P

I

L

Iar în

mân cu c

Jos

Cose

Cose

Moș

Cu c

Și e

Al l

Și s

Și op

Și-as

Și-as

Pe f

rimea aleasă a acestui oraș, cu toate că de patru ani lipsia din mijlocul ei, ne-a arătat tuturor și în destul, cuvintele frumoase și bine caracterizatoare, închinat decedatului cu prilejul morții sale în Nr. 143 al acestui ziar. Deasemeni slujirea parastasului, la care nu pregetă a lua parte până și P. S. Sa episcopul, dimpreună cu toți cărturarii.

„Arădanii și brașovenii, încheie articolul amintit, între cari a petrecut mai în urmă, deplâng în decedatul pe ambițiosul și seriosul lor ofițer, tipul soldatului român, pe unul dintre cei mai valoroși membrii ai societății române”.

Cei din urmă 3 ani, de unde într'al 4-lea pleacă pe câmpul de luptă, îl petrece într'alt centru de seamă românesc, în Brașov. Românii brașoveni deasemeni au aflat de cuvîntă a înălța rugăciuni, întru vecinica-i pomenire.

Ca ofițer e lăudat și distins în mai multe rânduri. Cercetează și absolvă 2 cursuri speciale, din Timișoara și Budapesta.

Iar cu un an înainte de războiu, depune cu bun succes examenul „destul de greu”, după cum însuși se exprimă, pentru a intra în cea mai înaltă instituție militară, în școala de războiu, la care avea să urmeze 2 ani. Pentru el însă această școală se deschide pe câmpul de luptă. Și fără de a i se mai preda vre-o învățătură teoretică, graiul cutremurător al tunurilor, răpăitul continuu al puștilor și al mitralierelor, îl introduc deodată, în cea mai reală și mai crudă prelegere practică — a războiului — ce se deslănțuie în felul cel mai înfiorător. El se silește, învață și se poartă atât de bine și de vitejește, încât pe toți profesorii, sub a căror comandă a fost, îi pune în uimire. Fără să-i mai trebulască cei doi ani, fără de examen, e trecut cu distincție pentru înțelepciunea și tactica cea bună, dovedită de atâteaori, și în cele mai grele poziții, în rândul ofițerilor cu pregătirea cea mai academică, a celor din „statul-major”.

Dar să las să vorbească graiul lui limpede prin faptele mărețe, calificate atât de strălucit în mai multe atestate, din cari vouă lasă să urmeze în copie aceste trei:

128. Inf. *Brigadekommando*.

Res No. 51.

Brigadekommandobefehl No. 1.

Utezs, am 11. Jänner 1915.

Oberleutnant Johann Gosa des I. R. No. 2. stand in der Zeit vom 15 Oktober 1914 bis 9 Jänner I. J. an Stelle des Generalstabsoffiziers zuerst bei der bestanden 126. Inf. Brigade, sodann in gleicher Eigenschaft bei der 128. Inf. Brigade in Verwendung.

Oberleutnant Gosa hat sich stets durch *unermüddlichen Dienstleistung und in allen Sagen, in den schwierigsten Situationen durch Besonnenheit und Kaltblütigkeit ausgezeichnet* und sich hiedurch, insbesondere jedoch *durch seine stete Sorge für das Wohl der Truppen,*

als eine *sehr gute Stütze* seiner Kommandanten erwiesen.

Mit 10 Jänner I. J. werde Oberleutnant Gosa zur Gruppe des Herrn Obersten Minna kommandiert.

Mit Bedauern sehe ich diesen braven Offizier aus meiner Brigade scheiden und spreche ihm bei dieser Gelegenheit für die geleistete wertvolle Unterstützung meinen Dank und im Namen des Allerhöchsten Dienstes die belobende Anerkennung des Brigadekommandes aus.

Sárkány, Oberst m. p.

K. ung. 75. Inf. brig. kmdo

Res. Nr. 147.

Belohnungsantrag
über

Charge: *Obt.*, Vor- u. Zuname: *Johann Gosa*
Truppenkörper: *k. u. k. Inf. Rgmt. No. 2, Diensteseinteilung: Brig. Gst. Offizier.*

Anlass: *Tapferes, mutiges, autopterungsvolles Verhalten vor dem Feind.*

Ging am 31/I beim Angriffe auf die Höhe Sepliwka als die Feuerlinie des Oberstlt. Tihanyi trotz wiederholten Befehle nicht vorwärts zu bringen war *freiwillig bei sehr heftigen Inf. u. Art. Feuer bis zur Schwarmlinie vor und veranlasste das Vorwärtsgehen desselben.* Bei den Gefechten am 6.—11/II wurde er zur *Rekognosierung, Feststellung der Situation de Feindes öfters vorgeschendet u. erledigte seine Aufgabe trotz heftiges Inf. u. Art. feuer immer sehr kaltblütig auf das Genaueste.* *Ein ausserst braver, verlässlicher, vom Tatendrang durchdrungener Offizier, der trotz mehrere Nächte hindurch dauernder Arbeit seine Arbeitslustigkeit nie verlor u. der, obwohl er weder Krieger noch Korpsoff. schulle absolviert hat, infolge seines ausserordentlichen Fleisses u. seiner recht guten takt. Auffassung, als Brig. Generalstabsoffizier recht gut entspricht.*

Rukowinka, am 12 /II. 1915

Alois Mina, Obst. m. p.
Kmdt. der 75 Inf. Brig.

K. ung. 75. Inf. Brig. Komdo

119

Oberleutnant Johan Gosa

K. u. k. Inf. Rgmt. Brig. Gstb. Offizier

Ein ausserordentlich tüchtiger, pflichteifriger u. tapferer Offizier, welcher sich bei den Kämpfen am Zubowiec vom 9/IV. bis 14/IV. ganz besonders dadurch auszeichnete, dass er als Brigade Adjutant die im Kampfe stehende Truppen in den heftigsten feindl. Art. und Inf. Feuer nach meine Intentionen führte. Durch sein autopterungsvolles Verhalten war es möglich eingelangte Verstärkungen bei den schlechtesten Witterungs u. Terrainverhältnissen während der Nacht rechtzeitig in die Stellungen zu führen und hat die in den heftigen Kämpfen verloren gegangene Verbindung zwischen den einzelnen Abschnitten ganz allein hergestellt.

Als die Truppen des Inf. Rgt. 2 am 11/IV. nicht vor-

wärts zu bringen waren, *führte er das Rgt. freiwillig vor, n. nur so war es möglich die verlorene Stellung wieder zu besetzen.*

Standpunkt am 15/IV. 1915.

Mihael Gombos, Obst.
Kmdt. 75. Inf. Brigde.

Expediert am 16. IV. 1915. Signum-Laudis mit der Kriegsdekoration.

Căpitanul Goșa, după cum relesă din aceste mărturii adevărate și vecinice, își considera de cea mai înaltă datorință să încurajeze ostașii săi cu cuvintele ofițerului-poet:

Voinicilor! Înaintând
La mine luați aminte....

Și-atâta doar s'aveți în gând
'Nainte, tot 'nainte!

„Ne stă ursita scrisă 'n frunți

De-al lumilor Părinte;

De-o fi... mutăm din loc și munți

De ne vor sta 'nainte

„Și-un glonț de m'o izbi în plept,

Copii să țineți minte

Câtând la steag să-i duceți, drept

Pajura tot 'nainte.

„Si-acum... Cu dreapta vă 'nchinați

Și-ducevă-ți aminte

Că-i Dumnezeu cu noi, soldați —

'Nainte, tot 'nainte”.

(N. Vulovici „Vitejești”).

Și din acest marș vitejesc, numai glonte de la Raravusca l'a putut opri pe viteazul căpitan Ioan Goșa.

...Acestul mare erou, care prin ținuta sa impunătoare, a înscris în cartea vitejiei românești, nu numai numele propriu și al celor mai de aproape, ci al unui neam întreg, Săliștenii și-au ținut de datorință a-i da toată cinstea cuvenită și meritată!

În Dumineca zilei de 25/VII a. c. aduc un parastas întru odihna răposatului, în biserica cea mare. Îl slujesc cei patru preoți locali. Răspunsurile le dă corul învățătorilor din tract. La rugăciune sau parte toate societățile din localitate, purtând pe stindarde vâul negru de doliu, precum și un numeros public, pe care biserica nu-l mai încapă. Întregul serviciu se săvârșește cu multă pietate și solemnitate. Părintele protopop Dr. Ioan Lupas rosteste înălțătorul cuvânt publicat în Nr. 152 al acestui ziar.

Tot întru amintire, ca figura gloriosului căpitan să fie hărăzită și posterității, nepoților și strănepoților, s'a deschis o colecție, care a ajuns suma de peste 130 cor., cu menirea, ca portretul cel mai reușit al decedatului să fie prelucrat într'un tablou mai mare în culori, și să se așeze în muzeul local. La vreme potrivită să se aranjeze și o serbare culturală în amintirea lui.

Ca niște negri monștri uriași,
Cu gurile, cu creerii de foc,
Cu suflul aspru, roșu și flămând
Și cu plămâni de forțe sdrobitoare,
Stau tunurile fioros urlând,
Stau tunurile 'n zare
Și împoasă 'ntr'una înfiorător,
Cu flacări din gâtleurile lor...

Răsboinicii brutali
Răsboinicii de-atât omor sătui,
Privesc pământul cu priviri de gâde
Iar demonul distrugerii azi râde,
La cea mai mare sărbătoare-a lui...

Iar în urma trenurilor (pag. 37) coșaii rămân cu ochii plini de lacrimi:

Jos lângă drum, pe unde trenuri trec,
Cosesc în iarba 'naltă albi coșaii...
Cosesc încet,
Moșnegi duiși, cu plete albe, lungi,
Cu ochii uzi și cu nesiguri pași...
Și când le văd că vin din fund de zare,
Al lor bătrân și pașnic piept tresare
Și se opresc deodată din cosit...
S'opresc duiși și se proptesc pe coase
Și-asteaptă pân' ce'n fugă, sgomotoase
Se pierd în zarea fără de sfârșit...
Și-asa privind pierduți, cum trec cu zor,
Pe fețe lacrimi le pornesc ușor,

Gândindu-se l-ai lor, ce ele'n chin,
De-un an i-au dus și-acasă nu mai vin...

Poetul simțește dragoste pentru vitejii ce sufăr și mor (pag. 30).

Iobagi viteji, voinici de fier, eroi,
În sanțuri, prin zepezi ori prin noroi,
Pe ger și ploii,
În marșuri, la atacuri sdrobitoare,
Mi-e suflul cu voi!...
Iar când dormiți, c'o dragoste rebelă,
Iubirea mea vi-l tristă santinelă,
Și până la mormânt va fi cu voi,
Frați dulci, iobagi, nenorociți eroi!...

Rănitul (pag. 31) e o adevărată apoteoză:

Căzu pe pusta frământată 'n sânge,
Căzu rănit de moarte,
Gândindu-se la mama care-l plânge,
La tunmele-i de oi, ce-i sunt departe...

În vaarele-atător camarazi,
Moare tăcând al culmilor voinic...
Moare ca'n umbra codrilor de brazi
Și nu-i mai cere bieteii vietii nimic...
Deodată, cu puterile lui toate,
Se mișcă, se ridică 'ncet pe coate
Și stă așa, îngândurat privind,
Însăngeratul soare din apus

Cu capul luminat de-un calm neapus,
În pulberea solară-acest cioban,
Pare-un superb legionar roman!...

Copacii veghiază asupra eroilor, ce dorm la rădăcina lor (pag. 26).

Copacii rupti și schilavi, stropiți grozav cu sânge,
În vânturile grele, cu jale îi vor plânge,
Iar sângele lor bolnav, nostalgic și fecund,
Va îngrășa pământul în codrii fără fund.

Dar ce roade vor ieși pe urma atâtui sânge vărsat? Iată, ce cetim la pag. 40:

Bogatul sânge, ce'n pământ s'a supt,
E-un fluid ce asmuță ne'nterupt,
E roșie sământă de pierzare
Sământă a războaielor 'ngrozitoare,
Ce vor trăi din grozăvii și-avânt
Pân' va trăi acest bătrân pământ.

Dar ajunge cu citatele, în cadrele restrânse ale unui foileton.

Cei ce se interesează mai de aproape, vor ceti, de sigur, în întregime acest volum, cu care d. A. Cotruș intră în rândul scriitorilor ardeleni.

Petronius.

O comoară a faptelor sale creștinești, o alcătuiască și a rămas prin păstrarea îngrijită a surorii Sale, corespondența bogată, asupra căreia voiu stăru cu alt prilej, din care relesă icoana curată a sufletului său bun, nobil și drept.

Moartea căpitanului Goșa e dureroasă pentru toți. În el neamul românesc pierde pe unul dintre cei mai zeloși militari, care în viitorul său strălucit, nu putea să-i facă și să-i aducă decât laudă și cinste!

Săliște 1915.

Preotul Ioan Popa.

Enigma grecească.

— Dedesubturile politice balcanice. —

Arad, 27 August 1915.

Marele cotidian elvețian Journal de Genève publică la loc de frunte un nou articol de importanță. Politica balcanicilor are dedesubturi abia bănuite de mințe omenească. În aceste dedesubturi trebuie căutate motivele care împiedecă astăzi un acord între statele balcanice. Tendința istorică grecească de a stăpâni cetațile cu atâtea vechi mirajuri a împăraților bizantini e atât de des evidențiată în cărțile de istorie universală ale dlui Iorga ca de pildă „Chestiunea Dunării”, „Istoria statelor balcanice” și în cea grandioasă „Geschichte des ottomanischen Reiches”. Journal de Genève în numărul dela 20 August aruncă o nouă lumină intensă asupra acestei tendințe și de aceea găsim de deosebită actualitate articolul pe care-l traducem aci:

De când Grecia a fost constituită în regat independent, regele Constantin este al treilea suveran chemat să conducă destinele Elinilor.

Intâiu a fost Otto de Bavaria. El a fost răsturnat prin o revoluțiune. Aceasta a izbucnit în decursul unor evenimente cari pentru Grecia prezintă o oarecare analogie cu acele la cari asistăm la această oră. Un războiu — războiul Crimeii — a izbucnit între Rusia de-oparte și Turcia, Franța și Anglia de alta. Grecii sperau să profite de acest conflict pentru a-și întregi teritoriul și a smulge sultanului Tesalia. Însă aliații sultanului n'au vrut să permită atingerea de imperiul otoman. Grecia silită să dezarmeze reproșă lui Otto intâiu că n'a căutat să reziste Europei. Adunarea națională îl detronă.

Îi succedă la tron Georges de Danemarca. În decursul războiului contra Turciei a fost asasinat la Salonice. Intâiu născut dintre fii urcă tronul. El domnește de doi ani sub numele de Constantin al XII-lea.

Acest nume de Constantin al XII-lea pe care-l poartă al treilea rege al Elinilor este pentru sine o revelație și un program. Ultimul împărat al Bizanțului, detronat și ucis de Turci în 1453, se numea Constantin al XI-lea. Regele se consideră ca urmaș al său. El înoiește astfel pretențiile Greciei asupra Constantinopolului.

Sunt patru secole și jumătate de când Mohamed al II-lea a înlocuit crucea prin semilună pe cupola Sfintei Sofii. Însă visul grecesc persistă în decursul timpului susținut prin poezie și istorie. Amintirea Constantinopolului este atât de vie în sufletul popular încât pentru a numi cetatea califilor Grecii îi zic i polis, cetatea. Nu este necesar un alt nume: ea este cetatea, marea, nemuritoare, unica cetate.

Când în 1912 armatele balcanice aliate au strămtorat pe Turci aproape sub zidurile capitalei lor, visul elenismului părea că trebuie să se realizeze. O singură teamă agita inimile grecești: țarul Bulgariei va intra în cetate înainte de regele Constantin? Nu se vorbea oare că Ferdinand I-ului ar fi început să-și pregătească coroana și vestmântul vechiu bătute de neterminate, ca vechii împărați ai bizanțului? Tunul de Ciatalgea a deșteptat deodată speranță și îngrijorare.

Războiul balcanic a scos la suprafață elementele realității pentru o concepție care până atunci fusese un îndepărtat vis numai. Constantinopolul n'a fost cruțat de asediu decât printr'un miracol. Turcia n'a semnat pacea și n'a mântuit cetatea decât abandonând imense teritorii. Care va fi soarta unui nou războiu?

Acest nou războiu a izbucnit. De data asta la porțile Bizanțului bubuie tunul englez, francez și rusesc. În Martie ultim d. Venizelos care dela 1910 prezidă la capătul destinelor Greciei, crezu că a sosit prilejul pentru țara sa de a-și împlini destinele. Propuse regelui o intervenție imediată alături de împătrita înțelegere. Se întruni un consiliu de coroană pentru a delibera

asupra gravului obiect. El se pronunță pentru menținerea neutralității. Statul major general se temu ca nu cumva apariția pe scenă a Bulgarilor să paralizaze intervenția armatei elienești. Deasemeni declarațiile prin cari Rusia a afirmat sus și tare visurile sale asupra Constantinopolului au produs în Atena o anume descurajare. Constantinopolul al Turcilor, își ziceau Grecii, este o speranță realizabilă; Constantinopolul al Rușilor, este distrugerea definitivă a visului secular.

D. Venizelos se retrase, însă își păstră simpatia poporului. Recenta demisie a cabinetului Gunaris a pus capăt unei situațiuni unice: acelaia a unui minister care guvernează contra țării și camerei.

Regele face din nou apel la d. Venizelos. Vom ști incurând răspunsul. D. Venizelos a fost unul dintre creatorii alianței balcanice în 1912. Aceasta rămâne baza oricărei acțiuni a Greciei, Bulgariei sau României. Statele aceste au interes să meargă împreună. Bulgaria reclamă Cavalla dată Greciei la împărțirea din 1913. Se știe sigur că d. Venizelos n'a cerut Cavalla decât contre-coeur și pentru a nu se opune dorinței generale a regelui și a poporului grecesc. Intocmai ca Bismarck după Sadova, d. Venizelos n'a vrut să umilească pe invins, iar invinsul era Bulgaria. D. Venizelos apare deci ca cel mai chemat să negocieze cu Bulgaria și pentru a conduce destinele elenismului.

Însă orice ar face omul chemat să guverneze Grecia, se poate afirma cu certitudine că chestiunea dominantă, de care se ocupă la această oră toți Grecii este soarta viitoare a Turciei din Europa, soarta Constantinopolului... tis polis.

Puterile beligerante și România.

„Deutsche Tageszeitung”, unul din cele mai importante ziare germane, publică o lungă corespondență din București, după care consiliul de miniștri român ar fi aproape în permanentă întrunit. Chestia exportului, care e destul de gravă, nu poate fi însă singura explicație pentru aceste întruniri dese ale miniștrilor români.

Mai e în joc și, probabil, în mai largă măsură politica externă. Până acum. România a fost mândră de bărbații ei de stat, cari au reușit timp de un an de zile să oscileze între cele două grupuri de puteri. Dar acum lucrurile nu mai merg.

Germania a cerut în mod energic să i se permită și ei ceace s'a permis unui alt stat beligerant: tranzitul de munițiuni. România a refuzat această cerere. De ce? O știe orice copil: Rușii au reușit încă în Maiu să lege mâinile germanofilului Brătianu.

E adevărat, Brătianu ar fi închis ochii și ar fi permis pe sub mână ceace voia sau trebuia să interzică în mod oficial: tranzitul. Dar prietenii împătritei înțelegeri din București făceau un enorm scandal ori de câte ori Brătianu voia să facă puterilor centrale vre-un serviciu pe sub mână.

Situația României e dificilă fiindcă acum a venit și Rusia să ceară ca să i se permită să treacă 250.000 de oameni ca să atace Turcia prin Bulgaria și Brătianu nu știe ce să facă.

În primul moment Brătianu s'a gândit să remanieze guvernul, formând un guvern tare cu Carp, Marghiloman, Ferechide și Maiorescu. Dar la consiliul de coroană care a avut loc la Sinaia și la care au participat pe lângă bărbații de stat sus pomeniți și mai mulți ofițeri superiori, s'a exprimat părerea că cererea rusă nu

e serioasă și că cererea Rusiei trebuie considerată mai mult ca o presiune contra presiunii germane în chestia tranzitului de muniții.

Brătianu a respins dar atât cererea germană cât și cea rusă și s'a retras pe moșia sa. Când se va reîntoarce va continua tratativele cu ambele părți. Dacă însă îi va merge tot atât de bine României cu tactica sa în al doilea an al războiului ca în cel dintâi, aceasta e altă chestie.

Uniunea balcanică proclamată de presa rusă.

„Frații balcanici trebuie să se înțeleagă!” — Rusia cheamă Serbia la o jertfă.

— După ziarul „Viitorul”. —

Sub titlul „Către frații noștri Sârbi” „Börsen C.” a publicat articolul următor:

În ajunul hotărârii pe care trebuie s'o ia poporul sârb, dorim să trimitem fraților noștri aceste ultime cuvinte de îndemnare: Acum se știe că imperiul german vroia să întindă dominația sa până la Bosfor și chiar mai departe, până la golful Persic. Germania sprijinind politica agresivă (!) a Austro-Ungariei în Balcani, nu lucra, în realitate, decât în acest scop; și într'adevăr dela începutul războiului european, Austro-Ungaria a devenit nu simplu vasal (!) al Germaniei precum și imperiul otoman e azi administrat de trimiși germani.

Nu ar mai rămâne deci Germaniei, spre a-și realiza visul ei, decât a combina aspirațiunile ei asupra Bosforului cu cele ale Austriei. Aceasta ultimă sfortare, e foarte mult ușurată de neînțelegerile dintre popoarele balcanice, neînțelegeri sporite cu îndemănare de intrigile diplomației germane care știe că micile state din peninsula ar fi o pradă ușoară pentru orice cuceritor.

Din contră, aceleași țări, unite, pacificate, sprijinindu-se pe amicitia Rusiei, ar fi o forță teribilă (!) ce ar opri energic toate poftetele, mai ales față de înțelegerea adâncă care leagă pe Rusia, Franța, Anglia și Italia.

Această uniune balcanică e singura cale de urmat pentru popoarele balcanice dacă vor să păstreze independența lor; iată pentru ce Rusia, mereu îngrijată de prosperitatea lor, se străduiește să restabilească unitatea balcanică, încercând să înlăture motivele de ceartă.

Singurul obstacol serios la această înțelegere a hrănit speranțele germane. Frații balcanici trebuie să înțeleagă, în aceste vremuri grele, acest adevăr simplu dela care depinde soarta lor.

Cuvântul pe care-l va rosti Skupștina în curând va deveni leagănul gloriei slave și sârbească, sau cavoul unde va rămâne pentru veci întregul viitor al poporului sârb care a fost cel dintâi deacurmezișul pe drumul cuceritorilor: germani. Rămânând izolat, poporul sârb ar rămâne neputincios.

Marea Rusie ocrotitoarea tuturor Slavilor, chiamă Serbia la o jertfă; întregul popor rus așteaptă cu credință răspunsul reprezentanților națiunii sârbești și speră că vor fi demni de această încredere.

A apărut:

„Sărbătoarea Morții”

(1914/15)

:: :: Versuri, de A. Cotruș :: ::

Se poate comanda dela librăriile: „Concordia” „Librăria Diecezană” din Arad și librăria „Minerva” din Lugoj, și la Librăria Arhidiecezană din Blaj. — Prețul cor. 1:50 :: :: plus 10 fil. porto postal. :: ::

Războiul.

Telegrame oficiale.

Biroul telegrafic ungar: ne trimite spre publicare următoarele telegrame oficiale:

Budapesta, 26 August. — Se comunică dela cartierul principal:

Pe frontul rusesc: Brest-Litovsk a căzut. Landweh-
rul ungar comandat de generalul Arz a ocupat ieri
localitatea Kobyan ce se găsește la sudvest de cetate,
spargând prin aceasta brâul exterior de fortificații și
a atacat din spate cel mai apropiat fort. In aceeași vre-
me infanteria ces. și reg. din Galiția occidentală, Si-
lezia și Moravia de sus au cucerit cu asalt fortul ce
se găsește la sud de localitatea Kozosezy. Trupele ger-
mane au ocupat pe frontul nordvestic 3 forturi și azi
dimineață am ocupat citadela dela podul căii ferate.

In aceeași vreme aliații l-au respins pe dușman
dincolo de râul Lesna și în regiunea păduroasă și
mlăștinoasă ce împreună cetatea Brest-Litovsk
spre sudost. La nord de Kowel cavaleria noastră de
urmărire a împrăștiat ariergardele rusești la Buscin
și Wywa.

In Galiția orientală nimic nou.

Pe frontul italian: In sectorul Doberdo Italianii au
întreprins ieri după amiază un nou atac împotriva
Monte dei Busi. Ca totdeauna, i-am respins și de data
aceasta. In fața capului de pod a domnit liniște. In alte
puncte ale frontului din regiunea litoralului au avut
loc în unele locuri violente dueli de artilerie. Mai cu
seama în jur de Flitsch, unde infanteria dușmană în-
cearcă cu precauțiune să se apropie de pozițiile
noastre.

Atacul împotriva sectorului nordic al platoului La-
varone, despre care am raportat ieri, că l-am respins,
a fost întreprins de puternice forțe dușmane. Artileria
dușmană a ținut sub foc mai întâi fortificațiile noastre
de apărare timp de 10 zile, ziua și noaptea, iar alaltăieri
a potențat focul la cel mai mare grad împotriva
liniei de luptă Cima-di-Verzena-Basso. Până la miezul
noptii au împrăștiat pozițiile noastre cu obuze de
toate calibrele, când mai multe regimente de infan-
terie și batalioane de alpini au dat asalt împotriva po-
zițiilor noastre, pe cari l-au înfrânt definitiv bravele
noastre trupe din Tirol, tînștii noștri din Austria su-
perioară și ajutorul distins al artileriei noastre. Sin-
gur numai înaintea piedecilor noastre zac 700 de Ita-
lieni morți. Din aceste se poate judeca, ce mare jertfă
de oameni i-a costat pe Italiani acest atac. Pierderile
noastre sunt minimale. Un aviator al nostru a arun-
cat cu succes mai multe bombe asupra fabricii de car-
tușe din Brescia.

Berlin, 26 August. — Se comunică dela marele car-
tier principal:

Pe frontul occidental: In Champagne la nord de
Beau-Sejour am menținut față cu atacurile France-
zilor o săpătură făcută de explozie care am ocupat-o
alaltăieri. Două escadrile de aviatori dușmani au arun-
cat ieri bombe în valea Saar la nord și la sud de
Saarluis. Mai mulți oameni au fost omorîți, mulți ră-
niți, paguba materială e neînsemnată.

Escadrile dușmane înainte de a se ridica în aer
au fost atacate cu succes în locul lor de plecare dela
Nancy. Francezii au mai pierdut 4 aeroplane. Unul s'a
prăbușit la Bochen, pilotul și observatorul au murit.
Un alt aparat a căzut neatins în mâinile noastre cu în-
treg echipajul. Un al treilea a fost silit de un aviator
german să coboare la Arrancourt, la nord de Lunville,
nemijlocit în fața frontului francez. Artileria noastră
a distrus aparatul. Al patrulea aparat a coborît la Moi-
vrons la sud de Nomeny, îndărătul frontului dușman
în focul bateriei noastre de apărare Nr. IV.

Pe frontul oriental: Grupul maresalului Hindenburg:
La sud-ost de Mitau, la Bausk și la Schönberg, s'au
desfășurat lupte. La ost și sudost de Kovno, lupta con-
tinuă. In fața Olitei trupele noastre se apropie de po-
zițiunile dușmanului. Intre Seiny și Merec lângă Nie-
men l-am respins pe dușman. Părți din armata condusă
de colonel-generalul Eichorn înaintează de asemenea
spre nord în pădurea ce se întinde la ost de Augustow.
Incolo mai spre sud luptăm pentru sectorul Bersowka.
Trupele noastre au ajuns la Biala. Armata generalului
Galwitz l-a aruncat pe dușman la nord și sudost de
Bielsk la respins pe dușman de pe sectorul Orlanka.

Grupul prîntului Leopold de Bavaria: Dușmanul
suferind gravă înfrângere se refugiază în interiorul
pădurei Bialowicka. El se mai menține numai la sud
de pădure, în regiunea la nordvest de Kamienie-Li-
towsk.

Grupul maresalului Mackensen: Cetatea Brest Li-
tovsk a căzut. In vremea în care corpul de armată
austro-ungar condus de generalul de infanterie Arz
a ocupat ieri după amiază, după luptă, cele două for-
turi din frontul vestic, corpul de rezervă Nr. 22 din
Brandenburg a cucerit cu asalt forturile din frontul
nordvestic și a pătruns, în nord, în interiorul cetății.
Dușmanul după aceasta a abandonat cetatea. Pe întreg
frontul acestui grup, dela pădurea Bialowicka până în
regiunea mlăștinilor Pripjet-Pripjeti (la sudost de
Brest-Litovsk, urmărirea continuă cu toată puterea.

Cronica feminină. Impletitul ciorapului și războiul.

Dacă cu un an doi înainte ne-ar fi prezis cineva
că impletitul, acest lucru de predilecție al bunice-
lor noastre, va fi iar la modă, l'am fi tratat cu cea
mai disprețuitoare ironie. De câțiva ani încoace,
de când munca mecanică înlocuiește cea a mâ-
nilor în toate domeniile industriale, și mașinile să-
vărșesc tot lucrul de mână de care ne ambiționam
să-l facem noi ieri alaltăieri, impletitul ciorapului
a devenit un lucru șters aproape cu desăvârșire
din programul activității femeiei de astăzi. Doar
în școlile primare și secundare se mai insistă a-
supra unui ciorap pe care elevele trebuia să-l dea
gata.

Astfel, încetul cu încetul, grație marfei incom-
parabil mai ieftine al produselor de fabrică, îm-
pletitul a devenit un ce supreflu și desigur un con-
siderabil număr al femeiei de azi nu va avea decât
o foarte obscură cunoștință despre felul cum se
începe și termină un ciorap, socotind acest lucru
potrivit numai pentru femeia mai în vârstă. Pe
neobservate, fără să ne dăm bine seama cum anu-
me, alte lucruri de mână mai luxoase poate, ne-
greșit și mai puțin practice, i-au ocupat locul. De
câtă caldă intimitate însă ni se umple sufletul la
vederea vre-unui tablou vechiu care ne redă o fe-
meie cu un ciorap început în mână, înșirând ochi
după ochi. Și-au venit timpuri noul cu răsăriri de
alte generații cari par a fi pierdut dragostea in-
deletniciei pentru acel simț practic caracteristic
bunicelor noastre. Astăzi să împletești ciorap, în-
seamnă să pierzi vremea degeaba și cu multe alte
reminiscente s'a nimicî — părea — impletitul în
secolul mașinării și mecanice.

Și iată că lumea e sguđuită din temelie. Munca
zilelor noastre de odinioară tulburată este și ea
împreună cu gândul fiecărei clipe. Și ne-am adus
aminte de multe lucruri șterse și uitate în învechi-
tura anilor și revenitu-ne-a „banalul” și „plictico-
soul” impletit. In toamnă și iarnă ne-a vorbit la
inimă această ocupație făcută azi din material soli-
d, cald și culoare practică, cu ace groase și lână
sură de rigoare. Cu duioșia tristelor și sfintelor
datorințe am reînceput azi distracția liniștită și
senină a bunicelor noastre. Mănușe neexperțe de
copil, mâni tremurătoare de matroane venerabile,
degete delicate și bine îngrijite ale doamnelor, în
tovărășie cu palmile învățoșate de muncă ale
muncitoarelor, împleteau mereu, în ore libere, în
cafenele și într'actele teatrelor, înșirând ochi peste
ochi, cu hărnicia și destoinicia femeiei de altă dată.
Se socotea drept indiferență păcătoasă față de se-
riozitatea timpului și lipsă de sentiment patriotic
chiar, dacă o femeie nu avea începută măcar o
împletitură. Elevele de școală în timpul scurt al
recreațiilor în loc de joc și veselie, luau în mână
ciorapul. Femeile ingenioase emulau în compune-
rea practică a impletitului căciulelor, învelitoarelor
de brațe, genunchi și pulpe. In serile de toamna și
iarna trecută părea că revin pentru moment amin-
tirile retrospective ale sezătorilor de altă dată
cu furcile pline de caier, cu cântecele și
jocurile lor, înlocuite azi cu tristețe po-
vești de actualitate, depănatul și impletitul pentru
frații noștri viteji. Sutele de mii de femei s'au pus
pe lucru și comerțul n'a putut furniza lăna neces-
ară câtă i s'a reclamat.

Luna August ne aduce prea vremelnicele semne
și prevestiri de toamnă timpurie. Cu desolare ne
gândim la faptul unei noi campanii de iarnă știind
sutele de mii de soldați în lagăre și tranșee. N'ar
fi permis să lăsăm să plece nici un soldat fără
să aibă în raniță două trei perechi de învelitori
calde pentru picioare. Cu hărnicia și zelul dela în-
ceput, îndoit astăzi după ce aproape fiecare din-
tre noi a văzut în spitale picioare înghețate, să
reîncepem munca întreruptă la cea dintâi arșiță
de soare, când ne încălzim la dorul și mângăierea
liniștei ce are să ne aducă toamna ce vine.

T. B.

INFORMAȚIUNI.

Arad, 27 August 1915.

Altruistul.

— Altruistul seada într'un birt și cetind, Intulca mi-
titei. Fața lui era rasă cu perdat, pe degete purta inele
cu nestemate, pe burtă i se încovriga ca un șarpe de
aur lanțul ciasornicului și cu o mână ținând ziarul, hor-
polea cu cealaltă zama gustoasă de orz.

— Teribil, izbucnise deodată altruistul, căci deși avea
bani sub lăcăt și burtă ca un butoi, își spunea „al-
truisť” — teribil... In gazetă se scria că un pluton de
soldați a suferit două săptămâni foamete, mulți din
dânșii căzură morți, iar cei rămași în viață, cu zece
unghiile lor săpau din pământ rădăcinile ofilite ale ver-
dețurilor culese și băuseră din bălțile de broaște...

— Oh, teribil este războiul! Intulca mereu mititei
altruistul și simțea că în burta lui sătulă doarme lumea
întreagă. Patru perechi de mititei infulcuse deja altru-
istul și prin gătlee îi scoborise zece pahare de bere la
sommel veșnic și ochii altruistului strălucneau de indu-
ioșare: sărmanii soldați! Oh, războiul.

— Dint'odată sună din pahar și porunc băiatului
să-i aducă o scobitoare de dinți... Oh, bieții soldați!...
Oh, foamete... Oh, războiul, îngână trist altruistul până
ce se întoarse băiatul și-i spuse respectuos: să ne ler-
tați domnule, dar nu avem nici o scobitoare de dinți.

— Altruistul se înturiă. Intre dinți îi fugea par'că
diavolul și-și chiuiau urechile. Ochii i se înroșiră de mâ-
nie, ca a unui curecan iritat de coloi... „Cum? — se gân-
dea revoltat altruistul — eu să nu-mi pot scobi dinții?
Să nu-mi cadă bine mistuirea, să simt între dinți ur-
mele trecutului?”

— Spune-i patronului că-i un nemernic! — urlă fio-
ros altruistul și luându-și repede paltonul subsuoară,
trânti ușa și ieși din birt.

— Și se duse într'un alt birt și ceru o gazetă proas-
pătă — și începu să mai mănec patru perechi de mit-
tei și băuse încă zece pahare de bere. Apoi își scobii
dinții și fericit, aprinse o țigare. Și începu să citească.

— Teribil... Războiul... Bieții soldați. Murmura al-
truistul și plăcută căldură îi clocotea în stomac.

Emil Isaac.

— Măne, Sâmbătă, fiind sărbătoarea Nașterii sf. Marii
numărul proximal ziarului nostru va apare Luni seara.

Știre personală. P. S. Sa episcopul Aradului
Ignatie I. Papp s'a întors Luni seara la Arad,
deplin recreat, dela Carlsbad, unde a făcut cură
timp de peste 3 săptămâni.

Soldați români decorați pe câmpul de luptă.
Ni se scrie de pe câmpul de război dela nord:
Ziua nașterii M. S. monarhului reg. 33 de in-
fanterie a sărbătorit-o în mod impozant. Dupa
serviciul divin a urmat decorarea soldaților ce
s'au distins în luptele mai recente. Intre cei de-
corați sunt următorii soldați români: sergentul
de corp Gheorghe Jovin cu crucea de argint
pentru merite cu coroană, atârnată de panglica
medaliei pentru vitejie ca semn al serviciului
deosebit devotațiune și jertfă prestat în
fața dușmanului. (Cea mai înaltă decorație pen-
tru un subofiter). Sergentul Petru Tăsedan,
infanteristii Gavrița luța și Petru Tulescu cu
medalia de argint pentru vitejie cl. II.

Sergentul de corp Gheorghe Jovin e fiu de
econom de origine din Sănnicolaul mic. Servește
în armată de 21 ani ca soldat activ. 18 ani a fost
ca soldat de front, iar de 3 ani e sergent condu-
cător la proviantură. El se află pe câmpul de
luptă dela începutul războiului.

Sergentul Tăsedan în viața lui civilă e co-
merciant în Cermeiu, iar infanteristul Gavrița
luța e de origine din Șiria.

Voluntarii români, cari au urmat ultimul
curs ținut la Caransebeș — după cum ni se a-
nuntă — au făcut cu succes examenul și anume:
dela reg. 61: Valeriu Dirina, Vichente Pascu,
George Petcu, Pavel Popovici, Victor Putco-
viciu, Liviu Selagian, Jiva Suboniu, Ioan Suciu
și Emil Tăran; dela reg. 29: Ioan Bontila, Ni-
colae Jucu și Cornel Suciu.

Ca ofiter-instructor a fost d. căpitan Mo-
rariu dela reg. 64.

**SOLDATH ROMÂNI ANALFABETI SĂ FIE AJU-
TAȚI SĂ INVEȚE SCRISUL ȘI CETITUL!** Din Graz
primim următoarele rânduri de tot interesul:

In sanatoriu dietetic, unde se află mulți soldați bol-
navi de stomac, plămâni și rinichi, apoi în spitalul or-
topedic unde se află soldații răniți în război (ambele

spitaluri înființate de „Crucea roșie”) s'a deschis înainte cu o lună un curs pentru soldații români analfabeți. Cursul este cercetat de mulți Transilvăneni și Bucovinieni.

Direcțiunea acestor spitale s'a interesat de toți soldații fără deosebire de națiune. Afându-se și un număr mare de Români, parte raniți, parte bolnavi, veniți de pe câmpul de luptă, Excelența Sa d. Baron Mirbach, un nobil foarte avut, care e președintele acestor spitale, a dispus ca toți soldații români cari sunt analfabeți să învețe a scrie și ceti românește, iară cel ce știe românește a scrie, să învețe și nemțește. Intr'o lună de zile mulți au putut să-și scrie singuri cărți la ai lor pe acasă, și să deslege noutățile din foile românești. Invățător și conducător la acest curs a fost numit un invățător din Bucovina, d. G. Drăgan, care își dă cea mai mare silință a înlesni Românilor în toate privințele progresul.

Suntem siguri că în timpul acesta nu-l un spital în Austro-Ungaria în care să nu fie măcar zece Români, dintre cari sunt mulți analfabeți. Inceputul acesta frumos și vrednic de toată lauda ar putea servi ca exemplu pentru toate spitalele din monarhie, sau cel puțin acolo unde se află și intelectuali români cari ar putea ușor ajuta pe cei cărora soarta nu le-a permis să se împărtășească în copilărie de acest beneficiu.

Dacă alții se interesează de ai noștri cu atâta treburile să ne interesăm noi mai mult, fiindcă mulți sunt atât de schilodiți că nu mai sunt apti pentru lucru și vor fi siliiți a-și căuta o existență mai ușoară! — V. L.

Colecționare de alimente. In calitate de conducătoare a spitalului dela Seminarul românesc arădan mulțumesc în numele soldaților raniți pentru spiritul de jertfă de care au dat dovadă locuitorii comunelor Măndruloc, Cicir și Cuvîn, dela cari s'au colecționat zilele trecute 5 saci grâu, 3 saci făină, un sac cartofi, un sac mere și 5.20 coroane (peste cheltuieli). — Arad, 27 August 1915. Livia Dr. Vuia.

† **Vasile Onigaș.** Subscriși cu adâncă durere aducem la cunoștința amicilor și cunoscuților, cumcă prea iubitul nostru soț, tată, ginere, unchlu și cumnat **Vasile Onigaș**, director școlar în pensiuie, după un morb greu și-a dat nobilul suflet în mâinile Creatorului Luni în 10 (23) August a. c. la 11 ore a. m. în anul al 64-lea al etății și 38 al fericitei sale căsătorii. Rămășițele pământești ale scumpului defunct s'au depus spre vecinică odihnă Mercuri în 12 (25) August la 2 ore p. m. în cimitirul gr. cat. din loc. Monor, August 1915. Elena Onigaș, soție. Lucretia Căzan n. Onigaș, fiică. George Căzan, preot gr. cat., ginere. Văd. Teodora Moldovan, soacră. Vasile Onigaș, inv., nepot. Dr. Aurel Moldovan, med. univ., cumnat și numeroși nepoți și nepoate. — Dormi în pace suflet blând!

A ars biserica rom. gr. cat. din Cerghizele. Marti, în 24 August preotul local se duse la biserică să celebreze sf. liturghie pentru cei duși pe câmpul de luptă. Terminându-se sf. slujbă în altar niște lumini au rămas aprinse. Pe la zece ore a. m. vecinii simțiră miros de fum de pânză arsă. Nimănu-l trecu prin minte, că ar veni din biserică. Pe la trei ore p. m. observând niște femei că din biserică iese fum, au început a striga prin comună „foc, foc, arde biserica”. Norodul întreg a început să alerge acolo, isbucnind în lacrimi, dar din biserică n'au putut scoate nimic, nici cărți, nici odăjdii, nici preț de un filer, ba și banii din lada bisericii s'au topit. Din nefericire n'a fost nici asigurată. A ars întreaga biserică cu clopotniță cu tot, așa că n'a rămas numai scrum și cenușă. Dumnezeu știe, când vom mai putea avea o biserică modestă chiar și asemenea celeia care a fost. Poate vor trece ani de-arândul nefiind biserica bogată. Oamenii cu dare de mână, nu vor pregeta, a ne ajuta cu obolul lor, pentru a se putea câștiga, cumpăra, odărele și odăjdiile necesare, să putem asculta din nou într'o casuță umilă sf. liturghie și frumoasele noastre rugăciuni, cari ne sunt mângâierea sufletului nostru. Cu un altar mai puțin. — **Un credinclos.**

Viu incident în Reichstag. Cetim în ziarle berlineze: În Reichstag deputatul socialist Liebknecht a întrebat dacă guvernul ar fi dispus să înceapă tratative imediate de pace pe baza renunțării la orice anexiune în cazul când ceilalți beligeranți ar fi dispuși deasemeni să trateze.

Secretarul de stat, d. de Jagow a răspuns: „Eu cred că sunt de acord cu adunarea când declar că această chestiune este inutilă acum” (vii aplauze).

Deputatul Liebknecht încercă să vorbească, însă glasul i-a fost acoperit de aplauzele cari se reînnoiau neîntrerupt, de strigăte diverse și de râsete. Președintele s'a văzut silit de mai multe ori să îndrume la ordine.

Faptă laudabilă. Încă înainte de Sf. Paști am făcut în acest ziar un călduros apel către publicul nostru cetitor și l'am rugat să vină în ajutorul nostru de a putea procura și trimite ziare, cărți etc. pe seama soldaților noștri raniți, aruncați de soarte în diferite spitale din monarhia austro-ungară și prin aceasta să contribuim și noi cât de puțin la alinarea durerilor lor trupești și sufletești. La acest apel au răspuns în modul cel mai frumos dna **Aurelia Vásárhelyi** și soțul ei d. **Teodor Vásárhelyi**, invățător în **Biharđioszeg**, trimițând fiecare câte 100 coroane, de tot 200 cor. Am procurat îndată și trimis mai multe sute de cărți de rugăciuni raniților noștri. Aceasta faptă nobilă nu s'a publicat însă, la dorința directă a donatorilor. De atunci au comandat în mai multe rânduri cărți de rugăciuni, cari au fost distribuite de dânsii între raniți.

Azi când primim din nou dela dna și d. **Vásárhelyi** suma de cor. 20 pentru scopul sus amintit, nu putem să nu aducem și noi mulțămitele noastre în numele raniților și orfanilor și rugăm pe bunul Dumnezeu să-i păzească de toate primejdiiile, dăruindu-le sănătate și viață lungă ca să se poată bucura de copiii lor, iar fapta lor frumoasă să fie imitată și de alții. — **Librăria „Concordia”.**

Câta cantitate de cereale se află acum în România. După datele ministerului industriei și comerțului român, stocul disponibil de cereale din țară, pe ziua de 31 Iulie, era de 13.513.787 chin-tale metrice. Cu o lună în urmă, adecă la 30 Iunie, acest stoc era de 12.238.312 ch. metrice.

Această cantitate de cereale se împarte astfel: 6.377.639 cihnt. grâu, 200.414 făină de grâu, 82 mii 402 secară, 693.836 orz, 11.292 ovăz și 6 milioane 509.851 porumb.

Cea mai mare parte din acest stoc disponibil se află în depozite la particulari și prin gări.

În silozuri sunt depozitate numai 9.836 ch. grâu, 5478 secară, 129.291 porumb și întreaga cantitate de orz și ovăz mai sus arătat.

Aviz școlar. Inscrierile la școala civ. gr. cat. de fete din Beiuș se vor face din 4—8 Septembrie. Examenle supletoare, corectoare, diferențiale și de primire se vor ține în 3, iar cele private în 2 Septembrie st. n. — **Direcțiunea școlii civile de fete gr. cat. din Beiuș.**

Fabrica de chibrituri din Seghedin în flacări. Luni noaptea, un incendiu puternic a distrus întreaga fabrică de chibrituri din Seghedin, care a mai ars odată, acum trei ani, și a fost din nou zidită. Pompierii n'au putut decât să localizeze focul, care amenința să cuprindă și cazarma husarilor.

x **Trăsuri pentru copii și scaune pentru copii** foarte ieftine se vând la marele magazin **FISCHER**, în Arad, piața libertății (Szabadságtér). Asortiment foarte bogat de tăși pentru școală. Fotografii cu preț redus.

(Fi 2497)

x **Trăsuri pentru copii**, trăsuri ce se pot desface, scaune pentru copii, paturi pentru odihnă, reticule, pungă, pâlării de mătase, de gumă și de antilop pentru dame, pardesii de gumă pentru femei și pentru bărbați, asortiment foarte bogat și prețuri foarte ieftine la firma: **Hegedüs Gyula, Arad, bulevardul Andrassy nr. 16.**

Ultima oră.

GERMANII AU DEBARCAT LA RIGA.

Berlin. — Germanii au debarcat în regiunea sinului Riga pe insula Oesel, unde s'au întărit. Un comunicat semi-oficial rusesc anunță, că Germanii, au pătruns, după o puternică bombardare, în orașul Arensburg și au pus stăpânire pe insula cu acelaș nume.

LUPTE VIOLENTE LA ARIBURNU ȘI LA SEDILBAHR.

Constantinopol. — În 25 c. artileria dușmană a desvoltat pe sectoarele Ariburnu și Sedilbahr o activitate când mai vie, când mai lăncedă, făcând mare pradă de muniție. În 21 și 25 c. dușmanul a atacat cu forțe mai mari aripa stângă dar l'am respins.

Internatul cel nou din Brașov

pentru elevii școlilor românești (gimnaziu, reale, comerciale) din Brașov se deschide în 1 Septembrie v. 1915.

Clădirea e impozantă, aproape de școală și are:

a) sale spațioase și luminoase de dormit (cu paturi de fier, cu somieră și saltea). b) sale luminoase de studiu, c) sale separate de mâncare (sofragerii), d) coridoare spațioase, închise, luminoase, e) conduct de apă (din izvoare de munte), f) local propriu de baie cu dușuri, g) încălzire centrală (calorifer), h) infirmerie (spital) în grădină, i) grădină mare cu pomi, l) cât mai curând: lumină electrică.

Elevii internatului capătă: a) hrană bună și igienică, b) sprijin la prepararea lecțiilor, c) baie, d) tratament medical, e) supraveghiere, lăsându-li-se însă peste zi și libertatea cuvenită.

Internatul e proprietatea școlilor și bucătăria se conduce în regie proprie.

Din cauza scumpetei enorme taxa de 1 elev e 800 cor. pe an și se plătește în 4 rate anticipative, eventual și lunar.

Condițiunile de primire. Cererea de primire va fi însoțită de următoarele acte: 1. ultimul testimoniu școlar, 2. act de naștere, 3. act de revaccinare (numai pentru elevii claselor I—IV gimn. și reale), 4. atestat medical, că elevul e sănătos, 5. declarațiune legală, că părinții se supun normelor cuprinse în regulamentul internatului și admit în caz de proces competența judecătorei din Brașov.

Fiecare elev va aduce cu sine: 6 cămăși de zi, 4 cămăși de noapte, pantaloni de baie, 6 ismene, 12 batiste, 12 perechi de ciorapi, 6 ștergare, 3 cearceafuri de pat, 1 plapomă cu nasturi, 3 cearceafuri de plapomă cu țuiri pentru nasturi, 1 pernă de cap, 4 fețe de pernă, perie de cap, de dinți, de haine, de ghețe, peptene des și rar, săpun, 2 perechi de ghețe și pantofi de noapte, 6 șervete de masă și câteva cărpe de prof.

Toate aceste lucruri trebuie consemnate într'un inventar scris în 2 exemplare.

Părinții vor însemna cu amciu roșu **rulele și hainele**, cosând pe ele numărul, ce se va da deodată cu răspunsul de primire. Rufe defectuoase (sdrențuite) nu se primesc.

Pentru asigurarea locului în internat se cere plățirea momentană a taxei pe una sau mai multe luni. Orice epistole precum și banii se vor trimite la adresa: **Ioan Petrovici, profesor gimnazial, Brassó (Brașov) str. Prundului 39**, care va da toate informațiunile și deslușirile necesare.

Ca să nu fie nimenea expus de a fi refuzat în timpul ultim, e bine ca cererea de primire sau cel puțin de prenotare, să se trimită cât mai curând!

Direcțiunea internatului
(Str. Prundului — Porond u. Nr. 39.)

Redactor responsabil: **Constantin Savu.**

POSTA ADMINISTRAȚIEI.

Ioan Creanga, Budeniț. „Lucafăru” s'a sistat încă la începutul războiului și de atunci nu mai apare.

Iancu Jurcescu, Feldpost 106. Primit 7 cor. în 10/VIII. Ab. e achitat până în 10/XI 1915.

Ioachim Turtyon, Ovtovac. Trimiteti numele respectivului.

Au plătit în abonament următorii: D. George Jovin, Feldpost 60, cor. 7 până la 27 Noembrie a. c., d. George Duma, Britof-Urecu 2.40 cor. până la 23 Sept. a. c.

Vlăstari de salcâmi (bagrin)
de 2 ani, calitatea I

de 70—100 cm. înălțime 1000 buc. 8 cor.
» 100—150 » » » 12 »
peste 150 » » » » 16 »

De vânzare la pepiniera:

Klár és Demeter, faiskolája.
Nyiregyháza. (Ka 2491—6)

„Crișana”

Institut de credit și economii soc. pe acții
în Brad.

Concurs.

Pentru ocuparea unui post de practicant la centrala institutului „Crișana” din Brad, se publică concurs cu termen până la 8 Sept. st. n. a. c.

Beneficiile împreunate cu acest post sunt:
a) salar cor. 1200.
b) 15% adaus de scumpete după salar.
c) tantiemă statutară.

Dela reflectanți se recere ca să documenteze că au absolvat o școală superioară de comerț cu examen de maturitate, că posed în afară de limba română, limba maghiară eventual și cea germană, în scris și vorbit. Cei cu praxă de bancă vor fi preferați.

Postul e a se ocupa imediat după alegere, sau cel mult la 20 Sept. a. c.
(Ci 2500—3) **Directiunea.**

VINURI

vechi și noi de vândut.

Adresați-vă cu toată încrederea la proprietarul de vii din Șiria (Világos) **Petru Benea**, căci Vă trimite numai vinuri bune, curate și pe lângă prețurile cele mai moderate.

Vinuri vechi din anii 1911 — 1912
Vin alb — — — 1.00 —.90
Rizling — — — 1.10 —.92
Roșu de Mniș — — — 1.60 1.20
Carbenet — — — 1.40 —.

Vinuri vechi și noi din anul 1914.
Vin alb — — — —.80 —.70
Rizling — — — —.82 —.72
Șiller — — — —.84 —.74

Vinul se expdiează cu rambursă dela 50 litri în sus sub îngrijirea mea proprie.
Vase dau împrumut pe timp de două luni.
Pentru Calitatea vinului garantez.

Be 947

Petru Benea
prop. și neg. de vinuri
Világos (Arad m).

In atențiunea negustorilor!

Acoperirea trebuințelor de ciocoladă și zaharicale pentru prețuri de fabrică. :: ::
In depozit: **Kugler, Heller, Túrth și Manner.** :: ::

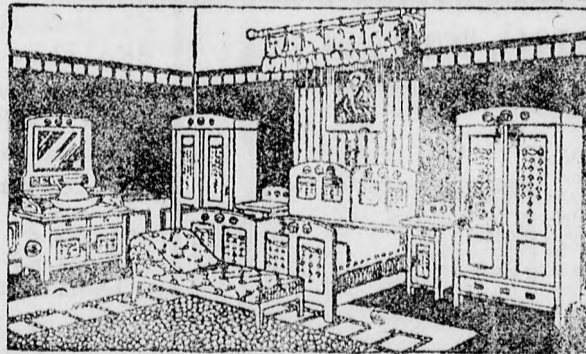
GÁBOR MIKLÓS Arad,
Piața Andrásy, colțul Salacz utca
Telefon 1059. Telefon 1059.
(Ca 2270)

BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI.

SITUAȚIUNE SUMARA.

1914. 26 Iulie		1915. 18 Iulie		25 Iulie	
ACTIV					
153 215 204	aur (monete)	165 834 796			
—	stoc „ (depozitat)	25 220 000			
209 861 726	metalice „ (lingouri)	205 000	264 732 802	267 074 106	
56 646 522	trate și disponibil consld. ca aur	75 814 310			
674 549	Argint și diverse monete		515 014	499 648	
229 004 200	Efecte scontate		209 319 466	210 073 229	
63 512 541	82 508 750 Impr. pe ef. publice	24 915 500	50 167 677	49 189 213	
11 273 958	64 425 700 Impr. pe ef. publ. în ct. ort. din care nu s'au ridicat lei	48 889 100			
—	81 005 791 33 419 909	24 595 387	11 273 958	11 273 958	
11 999 857	Imprum. Statului de 15 milioane fără dobândă (1901)		223 974 938	228 474 938	
16 762 877	Imprumul statului în cont ort pe bonuri de tezaur 3% aur (1914/1915.)		10 696 576	10 699 576	
4 036 281	Efectele Capitalului social		16 411 177	16 411 177	
6 728 178	Efectele fondului de rezervă		3 956 681	3 956 681	
1 075 749	„ amort. imobil. mobil. și mașinilor		6 738 003	6 738 003	
232 773	Imobile		1 110 861	1 111 081	
184 387 217	Mobilier și mașini de imprimerie		212 735	242 088	
176 861 430	Cheltuieli de Administrațiune		138 043 141	138 310 341	
26 298 432	Efecte și alte valori în păstrare		300 000 0 0	300 000 000	
23 481 353	Bonuri de tezaur 3% aur în gaj p. Imprum. Statului		158 207 369	157 911 903	
10 935 504	Efecte în gaj și în păstrare provizorie		17 102 585	15 214 706	
926 626 120	Conturi curente		21 973 412	21 944 549	
12 000 000	Conturi de valori		34 217 273	34 146 154	
87 179 870	Conturi diverse		1468656 668	1473271 351	
5 526 192					
476 246 520					
3 810 594					
917 561					
21 293 873					
310 748 647					
58 902 856					
926 626 120					
PASIV					
12 000 000	Capital		12 000 000	12 000 000	
87 179 870	Fond de rezervă		39 780 616	39 780 616	
5 526 192	Fondul amort. imobil. mobil. și mașinilor		5 907 700	5 907 700	
476 246 520	Bilete de bancă în circulațiune		670 553 767	677 304 692	
3 810 594	Profit și Pierdere		4 902 667	4 902 667	
917 561	Dobânzi și beneficii diverse		786 832	1 090 131	
21 293 873	Conturi curente și recipise la vedere		67 848 592	65 615 742	
310 748 647	Efecte și alte valori de restituit		596 250 510	595 222 244	
58 902 856	Conturi diverse		70 625 984	70 447 552	
926 626 120			1468656 668	1473271 351	
Taxa: Scont 6%, Dobânda 7%.					

STEFAN SLADEK jun. fabrică de mobile
VARȘET, strada Kudritzner numărul 44—46.

(ca marenumita)
mare fabrică de mobile
din sudul Ungariei (Versecz).
Pregătește mobilele cele mai moderne și luxoase cu prețuri foarte moderate.
Mare depozit de pianе excelente, covoare, perdele, țesături foarte fine și mașini de cusut. — (Sa 113)

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.
Turnătorii de clopote. — Fabrica de scaune de fier pentru clopote aiul

Fiul lui Antoniu Novotny, Timișoara-Fabric.

Se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, precum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe garanție de mai mulți ani provăzute cu ajustări de fier bătut, construite spre a întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latare fiind astfel scutite de crepare. — Sunt recomandate cu deosebire CLOPOTELE GAURITE, de dânsul inventate și premiate în mai multe rânduri, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura S și au un ton mai intens mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă decât cel de sistem vechiu, astfel că un clopot patentat de 327 kgr. este egal în ton cu un clopot de 431 kgr. patentat după sistemul vechi. — Se mai recomandă spre facerea scaunelor de fier bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustarea de fier bătut — ca și spre turnarea de toace de metal. —

Prețuri-curente ilustrate trimis gratuit.

RENUMITELE

GHETE TURULCONDUC ::
PR TUTINDENI

„TURUL”

FABRICĂ DE GHETE SOC. PE
ACȚII TIMIȘOARA.Cea mai mare fabrică de ghete
în monarhie.130 sucursale proprii.
Anual se fabrică 900.000 perechi.
1200 muncitori și impiegați.

Magazin sucursală:

în ARAD.

în Palatul Minorităților
bulev. Andrassy nr. 13.Cea mai bună apă de dinți premiată la mai multe
expoziții internaționale cu cele mai mari distincții.**500 cor.**plătesc aceuia care după întrebuirea
apei de dinți BARTILLAS
—o sticlă 80 fil.— mai are durere
de dinți sau miroasă gura. :**Ed. Bartilla-Winkler's Nacht.**

L. PLAN

Wien, X. Goethegasse 7.

Se poate cumpăra în toate apotecile și drogheriile. Să se ceară
pronunțat Apă de dinți Bartilla; pentru denunțările falsificațiilor
plătesc onorar bun. În comunele în care nu se poate căpăta
această apă trimit franco 7 sticle pentru prețul 5 cor. 80 fil.

ATELIER DE CURELARIE, ȘELĂRIE și COFERARIE

O RENDT G. & FEIRI W.ODINIOARA SOCIETATEA CURELARILOR
Strada Cismădiei 45. SIBIU, Helftauer-gasse 45.Magazin bogat în articole pentru curățat, călărit
vânat, sport și voiaj, poclăzit și procovățuri, port-
monee și bretele solide și alte articole de gal-
lanterie pe lângă prețurile cele mai moderate.
CURELE DE MAȘINI, CURELE DE CU-
SUT ȘI LEGAT SKY (vârșobi), permanent în
depozit. Toate articolele din branșele numite și
reparatura lor se execută prompt și ieftin. Liste
de prețuri la cerere se trimit franco. (O-9)Comandele prin poștă se efep-
tuesc prompt și conștientios.**SZLANNÁR ÉS RÓTH**întreprindere de pictură de sticlă,
altare, biserici și sticlărie decorativă

Oradea-mare (Nagyvárad), Arany-János-u. 14.

(Sa 2166)

Execută foarte frumos pictarea de sticlă,
biserici, altare, icoane și fresco, toffelul de
lucrări de marmoră. Execută decorațiuni de
sticlă, lucrări de mozaic italiene și americane.
Aurături și pictarea tablourilor staționare.**Unde**se pot cumpăra
cele mai bune și
mai elegante**PLOIERE?**Unde se pot afla noutățile **En-tout-cas**
și ploiere pentru dame și bărbați în executare perfectă și
estetică, de calitate cea mai bună și cele mai moderne**albituri pentru bărbați**

în executare recunoscută de cea mai bună.

Cămeși de modă albe și colorate;
GULERE și MANGETE
albe și colorate; BATISTE de buzunar;
BRATELE; CRAVATE pentru gulere
simple și duble; CĂMEȘI din păr de
camilă; CIORAPI și alți articlii de modă
p. bărbați în sortiment bogat și cu pre-
țurile cele mai ieftine se pot cumpăra dela**GUSTAV SCHMIDT**

fabrică de paraplee și prăvălie de articlii de modă pentru bărbați

SIBIU (Nagyszeben), Piața mare, palatul „Bodenkredit”.

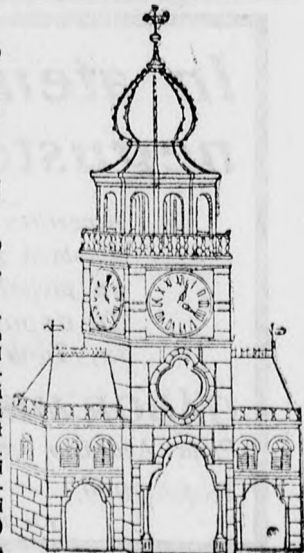
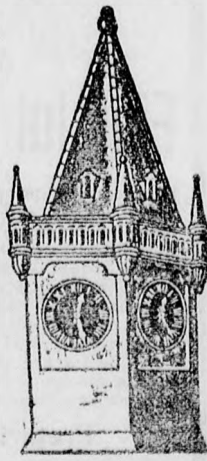
CEASURI PENTRU BISERICI.**SZÁNTHÓ
GYULA**

fabrică de ceasuri pentru biserici

NAGYVÁRAD,

Damjanich-utca 30 szám.

☐ ☐ ☐

Oferă ceasuri pentru bise-
rici cari se trag odată pe
săptămână, odată la 8 zile și
odată la zi, durabile și pre-
cise. Prețuri ieftine. Fabrică
cu putere electrică. Garanție
pe mai mulți ani. Prețurile
la dorință se trimit gratis.
Plăci (tablă) pentru ceasuri
cari luminează noaptea, exe-
cutate admirabil. — Prețuri
ieftine. (Sa 88)

Liferantul diecezelor gr. or. și gr. cath.